

میزان انطباق الزامات ساختاری مجلات علوم پزشکی ایران با معیارهای ساختاری وب‌آو ساینس

اعظم شاهبدای^۱ / آرزو فرهادی^۲ / مریم شکفته^۳ / منوچهر کرمی^۴

چکیده

مقدمه: در چند سال اخیر مجلات علمی- پژوهشی علوم پزشکی کشور ایران از نظر تعداد، روند رو به رشدی داشته است. این مجلات برای نمایه‌شدن در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی، لازم است معیارهای مورد انتظار را رعایت کنند. این پژوهش با هدف تعیین میزان انطباق مجلات علوم پزشکی کشور ایران با معیارهای نمایه‌سازی وب‌آو ساینس انجام شده است. **روش کار:** این مطالعه از نوع توصیفی- کاربردی با رویکرد کتابسنجی است. جامعه مورد پژوهش را ۳۰۷ مجله علمی- پژوهشی مصوب وزارت بهداشت تشکیل دادند که در وب‌آو ساینس نمایه نشده بودند. ابزار گردآوری داده‌ها سیاهه کنترل مستخرج از پایگاه وب‌آو ساینس بود. داده‌ها پس از گردآوری و ورود به رایانه توسط نرم افزار آماری SPSS20 و به کمک روش‌های آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: کمترین مجموع امتیازات کسب شده مجلات مورد بررسی، امتیاز شش و بیشترین مجموع امتیازات کسب شده، امتیاز ۱۵ است. بیشترین فراوانی مجلات (۲۰/۲ درصد) دارای امتیاز کسب شده ده بوده‌اند. میانگین امتیازات کسب شده در مجلات مورد بررسی از نظر رعایت معیارهای وب‌آو ساینس ۱۱/۵ و میزان تطابق کلی وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی منتشر شده در کشور ایران با شاخص‌های ساختاری نمایه‌نامه وب‌آو ساینس، ۷۱/۹ درصد محاسبه گردید. **نتیجه‌گیری:** مجلات منتشر شده در کشور ایران از نظر رعایت اکثر شاخص‌های ساختاری وب‌آو ساینس در سطح رضایت‌بخشی قرار دارند، اما از نظر معیارهای پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی ویراستاری، میزان رعایت تنوع بین‌المللی نویسندگان مقالات، ذکر کد شناساگر اشیای دیجیتال و ذکر کد شناساگر اقلام ناشر در سطح مطلوبی قرار ندارد. رعایت کامل این معیارها توسط مجلات می‌تواند موجب افزایش شانس نمایه شدن آنها در وب‌آو ساینس گردد. **واژه‌های کلیدی:** نشریات ادواری، نمایه‌سازی و چکیده نویسی، وب‌آو ساینس

• وصول مقاله: ۹۵/۰۸/۲۹ اصلاح نهایی: ۹۵/۱۱/۳۰ پذیرش نهایی: ۹۶/۰۲/۲۳

۱. مربی گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران؛ نویسنده مسئول (Farhadi.arezoo@yahoo.com)
۳. استادیار گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
۴. دانشیار گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

مقدمه

اهمیت مجلات علمی به عنوان یکی از مهمترین راه‌های ارتباط علمی از دهه ۱۹۶۰ به بعد رو به افزایش است. امروزه در حوزه فعالیت‌های علمی - تخصصی بهترین راه و مناسبترین ابزار برای دسترسی به دانش روز، مجلات علمی هستند [۱]. علوم پزشکی و بهداشت به عنوان یکی از حوزه‌های اصلی پژوهش در سراسر جهان همواره مطرح بوده و هست [۲]. محققان این حوزه در تلاشند تا نتایج یافته‌های خود را به صورت مقاله منتشر کنند و در اختیار سایر پژوهشگران قرار دهند، اما بدیهی است تنها مقالاتی فرصت حضور در عرصه بین‌المللی را خواهند یافت که در مجلاتی انتشار یابند که توسط نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، نمایه‌سازی می‌شوند. نمایه‌نامه‌های بین‌المللی به عنوان پل‌های ارتباطی بین کشورها محسوب می‌شود و برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز محققان مسیر آسانتری را فراهم می‌آورند [۳].

در کشور ایران نیز در چند سال اخیر با توجه به رشد سریع دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و ایجاد فضای رقابتی، تعداد مجلات علمی - پژوهشی روند رو به رشدی دارند و روز به روز هم بر تعداد درخواست‌های دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی برای انتشار مجلات جدید افزوده می‌شود [۴]. اما بررسی‌های انجام شده، نشان داده‌اند که تعداد اندکی از این مجلات توسط نمایه‌نامه‌های بین‌المللی مورد نمایه‌سازی قرار گرفته‌اند [۵].

از مزایای نمایه‌سازی مجلات در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی می‌توان به افزایش میزان رویت‌پذیری مجله، افزایش احتمال دریافت استناد و به دنبال آن کسب اعتبار در جامعه علمی، اشاره نمود [۶]؛ بنابراین، وضعیت تولیدات علمی نمایه‌سازی شده در نمایه‌نامه‌های استنادی یکی از مهمترین شاخص‌هایی است که می‌تواند به منزله موفقیت جامعه پژوهشی هر کشوری در نظر گرفته شود. به همین دلیل افزایش تعداد مجلات علمی نمایه‌سازی شده در پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی در کنار سایر شاخص‌های علم و فناوری، در سطح وسیعی مورد توجه کشورهای مختلف جهان بوده و هست [۷].

در همین راستا نمایه‌نامه استنادی وب‌آوساینس به عنوان مهمترین پایگاه استنادی در سطح جهان مورد توجه پژوهشگران مختلف است. از بعد سابقه تاریخی، منشأ اصلی وب‌آوساینس به نمایه استنادی علوم (Science Citation Index) باز می‌گردد و در واقع شکل تکامل یافته آن است. نمایه استنادی علوم را موسسه اطلاعات علمی (Index Institute for Scientific Information (ISI) فیلادلفیا در آمریکا، نخستین بار در سال ۱۹۶۱ انتشار داد [۸]. فرآیند ارزیابی و انتخاب مجلات به منظور ورود به پایگاه وب‌آوساینس، فرآیندی مداوم است و در طول سال انجام می‌گیرد. این فرآیند ارزیابی هر ساله با ارسال مجلات توسط ناشران انجام می‌گیرد [۹]. سالانه هیئت ارزیابی مجلات تامسون روتترز، بیش از ۲۰۰۰ عنوان مجله را با توجه به شاخص‌های انتخاب مجلات، مورد ارزیابی قرار می‌دهند که از این تعداد تنها ۱۲ الی ۱۰ درصد از مجلات برای ورود به مجموعه وب‌آوساینس پذیرفته می‌شوند. از طرف دیگر مجلاتی که قبلاً تحت پوشش قرار گرفته‌اند نیز ارزیابی می‌شوند. مجلاتی که هر یک از معیارهای مورد انتظار را به درستی رعایت نکرده باشند، از مجموعه خارج خواهند شد. تامسون روتترز مجموعه معیارهای کمی و کیفی را برای ارزیابی مجلات به کار می‌گیرد. نکته‌ای که وجود دارد این است که هر یک از این معیارها به صورت جداگانه ملاحظه نشده و ترکیبی از کل معیارها، وضعیت کلی مجله را مشخص خواهد نمود. مجلات مختلف چنانچه قصد ورود و نمایه‌سازی در این نمایه‌نامه را دارند، لازم است ابتدا اصول و معیارها را شناسایی و کاملاً آنها را رعایت نمایند تا شانس خود را برای نمایه‌سازی افزایش دهند [۱۰].

بررسی‌های محققان نشان داد که تاکنون پژوهش‌های متعددی در رابطه با وضعیت نمایه‌سازی مجلات در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی انجام شده است. اولین بار در داخل کشور موسوی زاده به بررسی وضعیت مجلات علمی و میزان انعکاس آنها در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی پرداخت. وی در پژوهش خود دو مشخصه اصلی اعتبار علمی مجله و انتشار آن به زبان انگلیسی را از شرایط لازم برای ورود مجلات به نمایه‌نامه‌های بین‌المللی

روش‌های کتابسنجی انجام شد. جامعه مورد پژوهش را ۳۲۹ مجله علمی- پژوهشی مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی ایران تشکیل می‌داد که تا زمان انجام این مطالعه [مرداد ماه ۱۳۹۳] رتبه علمی- پژوهشی را اخذ نموده بودند. به منظور تهیه ابزار گردآوری داده‌ها، شیوه‌نامه پذیرش مجلات پایگاه وب‌آو‌ساینس به طور دقیق مطالعه گردید. معیارهای انتخاب مجلات توسط نمایه‌نامه وب‌آو‌ساینس شامل معیارهای ساختاری و کیفی بود که در این پژوهش تنها شاخص‌های ساختاری همچون معیار انتشار به هنگام مجله، ذکر عنوان، شماره، جلد در مجله، فهرست مندرجات در مجله، پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی ویراستاری، داوری همتایان، تنوع بین‌المللی در بین اعضای هیئت تحریریه و نویسندگان مقالات، وابستگی سازمانی نویسندگان، انگلیسی‌زبان بودن مجله، شماره صفحه در مقالات، ذکر کد شناساگر اشیاء دیجیتال و شناساگر اقلام ناشر لحاظ شد و براساس آن سیاهه کنترل محقق ساخته‌ای مبتنی بر شاخص‌های ساختاری مورد انتظار از پایگاه مورد مطالعه استخراج و تنظیم گردید. ابتدا ۳۲۹ مجله مورد مطالعه در پایگاه وب‌آو‌ساینس جستجو شدند تا وضعیت نمایه‌سازی آن‌ها مشخص شود. از ۳۲۹ مجله مورد بررسی ۲۲ عنوان مجله در وب‌آو‌ساینس نمایه‌سازی می‌شدند که از مطالعه حاضر خارج شدند. چهار شماره آخر ۳۰۷ مجله‌ای که در وب‌آو‌ساینس نمایه‌سازی نشده بودند بررسی و سیاهه کنترل تنظیم شده برای آن‌ها تکمیل گردید. با توجه به اینکه هیچ‌گونه سیستم امتیازدهی در وب‌آو‌ساینس در دسترس نبود، به منظور ایجاد نظام امتیازدهی به تمامی موارد رعایت معیارهای مورد انتظار امتیاز یک و موارد عدم رعایت، امتیاز صفر تعلق گرفت. بنابراین دامنه امتیاز مجلات با توجه به تعداد معیارها بین ۱۶-۰ امتیاز متغیر بود. داده‌ها پس از گردآوری و ورود به رایانه توسط نرم افزار SPSS ویرایش ۲۰ و با کمک روش‌های آمار توصیفی تحلیل شدند.

یافته‌ها

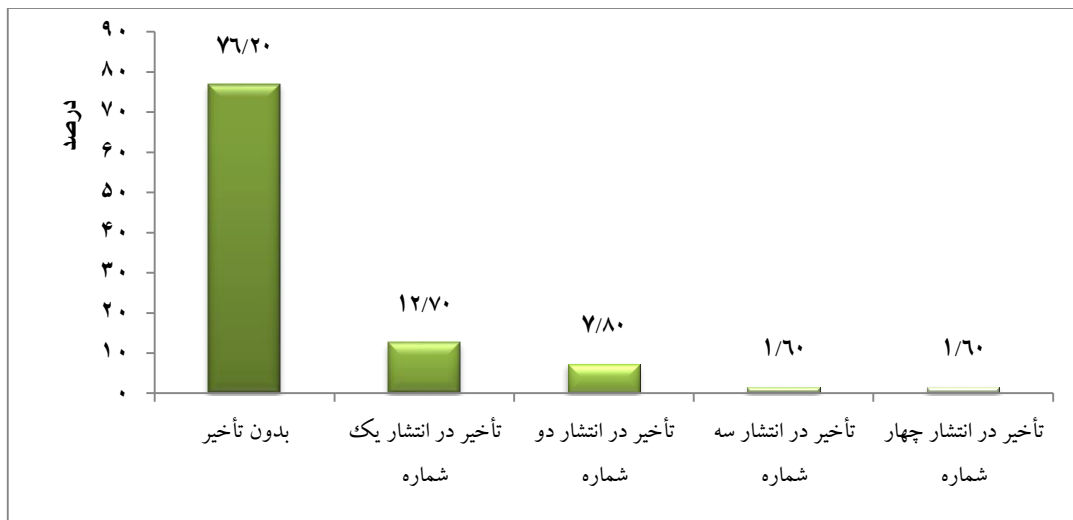
یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ۷۶/۲۰ درصد از مجلات در بازه زمانی تعیین شده منتشر می‌شوند، اما ۲۳/۸۰ درصد از

ذکر کرد [۳]. پس از آن فرخ‌نیا در پژوهش خود وضعیت نمایه‌سازی مجلات انگلیسی‌زبان مصوب وزارت بهداشت را در نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی بررسی نمود. یافته‌های پژوهش وی نشان داد که هیچ مجله پزشکی در وب‌آو‌ساینس نمایه‌سازی نشده بود [۱۱]. به دنبال آن رزم‌گیر به بررسی وضعیت ساختاری مجلات انگلیسی‌زبان حوزه پزشکی از نظر معیارهای انتخاب مجلات برای نمایه‌شدن در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی پرداخت. یافته‌های پژوهش وی نشان داد که مجلات مورد مطالعه با اکثر معیارهای انتخاب مطابقت ندارند [۱۲]. در خارج از کشور نیز گیری و همکارانش به بررسی وضعیت نمایه‌سازی مجلات حوزه علوم و فناوری کشور هند در پایگاه‌های بین‌المللی پرداختند. یافته‌های پژوهش آنها نشان داد که حضور این مجلات در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی بسیار پایین است [۱۳]. در پژوهش دیگری کولازو-ریز به بررسی نمایه‌سازی مجلات آمریکای جنوبی در وب‌آو‌ساینس پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان داد تعداد مجلات نمایه‌شده این منطقه در پایگاه وب‌آو‌ساینس از روند رو به رشدی برخوردار بوده است [۱۴]. گوریو و همکارانش نیز در پژوهش خود وضعیت نمایه‌سازی مجلات حوزه علوم زیستی روسیه را بررسی کردند. یافته‌های پژوهش آنها نشان داد که روسیه از نظر تعداد مجلات نمایه‌شده در پایگاه وب‌آو‌ساینس در جایگاه ششم جهان قرار دارد [۱۵]. هر یک از این پژوهش‌ها به نحوی موضوع نمایه‌سازی مجلات را دستمایه پژوهش خود قرار داده‌اند، اما تاکنون پژوهشی به بررسی میزان تطابق مجلات علمی- پژوهشی علوم پزشکی کشور ایران با معیارهای گزینش مجلات وب‌آو‌ساینس نپرداخته است؛ بنابراین، این مطالعه با توجه به اهمیت نمایه‌سازی مجلات، با هدف میزان تطابق مجلات علمی- پژوهشی علوم پزشکی کشور ایران با معیارهای گزینش مجلات پایگاه وب‌آو‌ساینس انجام شده است. ارزیابی وضعیت فعلی این مجلات می‌تواند فرصت مناسبی را در مسیر نمایه‌شدن آن‌ها در این نمایه‌نامه بین‌المللی فراهم آورد.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-کاربردی بود که با استفاده از

مجلات تأخیر در انتشار دارند. این تأخیر در انتشار از یک شماره تا چهار شماره در نمودار شماره یک نشان داده شده است.

نمودار ۱: درصد فراوانی مجلات نمایه نشده در وب آوساینس بر اساس میزان تأخیر در انتشار

جدول یک نشان می‌دهد ۱۰۰ درصد مجلات مورد بررسی دارای عنوان، شماره، جلد، فهرست مندرجات، شماره صفحه هستند.

جدول ۱: توزیع فراوانی میزان پیروی مجلات از معیارهای انتخاب نمایه‌نامه وب آوساینس به تفکیک

معیار	معیارهای انتخاب مجلات نمایه‌نامه وب آوساینس		میزان رعایت	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱ انتشار بهنگام مجله	۲۳۴	۷۶/۲	۷۳	۲۳/۸
۲ ذکر عنوان، شماره، جلد در مجله	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۳ فهرست مندرجات در مجله	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۴ ذکر پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی ویراستاری	۱۱۶	۳۷/۸	۱۹۱	۶۲/۲
۵ ذکر نوع داوری همتایان	۲۸۸	۹/۸	۱۹	۶/۲
۶ وجود تنوع بین‌المللی در بین اعضای هیئت تحریریه	۲۰۲	۶۵/۸	۱۰۵	۳۴/۲
۷ وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات	۱۳۷	۴۴/۶	۱۷۰	۵۵/۴
۸ کامل بودن وابستگی سازمانی نویسندگان	۲۰۸	۶۷/۷۵	۹۹	۳۲/۲۵
۹ چاپ مجله به زبان انگلیسی	۱۵۸	۵۱/۵	۱۴۹	۴۸/۵
۱۰ عناوین مقالات به زبان انگلیسی	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۱۱ چکیده مقالات به زبان انگلیسی	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۱۲ کلید واژه‌ها به زبان انگلیسی	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۱۳ فهرست منابع مقالات به زبان انگلیسی	۲۹۸	۹۷/۱	۹	۲/۹
۱۴ شماره صفحه در مقالات	۳۰۷	۱۰۰	۰	۰
۱۵ ذکر شناساگر اشیاء دیجیتال	۴۷	۱۵/۷	۲۶۰	۸۴/۷
۱۶ ذکر شناساگر اقلام ناشر	۰	۰	۳۰۷	۱۰۰

از کشور ایران) و ۱۸/۶۳ درصد را غیرایرانی‌ها (دارای وابستگی سازمانی از سایر کشورها) تشکیل داده‌اند. همچنین میانگین مشارکت غیرایرانی‌ها در نگارش مقالات ۸/۱۲ درصد است.

نمودار دو در خصوص وجود تنوع بین‌المللی در بین اعضای هیئت تحریریه مجلات نشان می‌دهد که به طور میانگین، ۸۱/۳۷ درصد از اعضای هیئت تحریریه مجلات را ایرانی‌ها (دارای وابستگی سازمانی

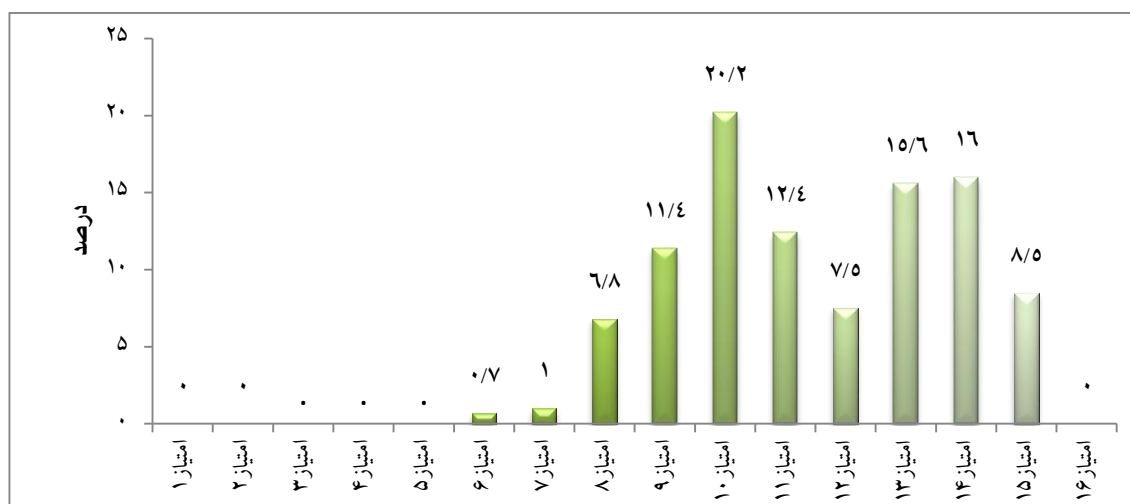

نمودار ۲: میانگین مشارکت در هیئت تحریریه و نگارش مقالات مجلات نمایه نشده در وب‌آوساینس به تفکیک ایرانی و غیر ایرانی

هیچ یک از مجلات دارای شناساگر اقلام ناشر (Publisher Identifier (PII)) نیستند و تنها ۱۵/۷ درصد از مجلات دارای شناساگر اشیاء دیجیتال (Digital Object Identifier (DOI)) هستند.

سایر یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که کمترین مجموع امتیازات کسب شده مجلات مورد بررسی، امتیاز شش و بیشترین مجموع امتیازات کسب شده، امتیاز ۱۵ است. بیشترین فراوانی مجلات ۲۰/۲ درصد، دارای امتیاز کسب شده ده بوده‌اند.

۳۷/۸ درصد از مجلات، پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی ویراستاری و ۹۳/۸ درصد از مجلات، داوری همتایان را در قسمت معرفی خود ذکر نموده‌اند و وابستگی سازمانی نویسندگان ۶۷/۷ درصد از مقالات مجلات به صورت کامل ذکر شده است. حدود نیمی از مجلات (۵۱/۵ درصد) به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، در حالی که تمامی مجلات مورد بررسی دارای عنوان، چکیده و کلیدواژه به انگلیسی هستند اما فهرست منابع ۲/۹ درصد از مجلات به فارسی نوشته می‌شود.

نمودار ۳: درصد فراوانی مجلات نمایه نشده در وب‌آوساینس براساس امتیازات کسب شده

وضعیت ساختاری مجلات مصوب وزارت بهداشت با شاخص‌های ساختاری نمایه‌نامه وب‌آوساینس، ۷۱/۸۹ درصد محاسبه گردید.

همچنین میانگین امتیازات کسب شده در مجلات مورد بررسی از نظر رعایت معیارهای وب‌آوساینس ۱۱/۵ امتیاز از ۱۶ امتیاز است. با توجه به میزان میانگین رعایت معیارها، میزان تطابق

بحث و نتیجه گیری

انتشار بهنگام یا به عبارتی نظم در انتشار، همواره به عنوان یکی از ضروری ترین مقدمات برای همگام شدن با نمایه‌نامه‌های بین‌المللی همواره مد نظر بوده و هست. به گونه‌ای که هر گونه تأخیر در چاپ، مانع نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی خواهد شد. از سویی دیگر، بسیاری از نمایه‌نامه‌ها فقط به درخواست ناشرانی پاسخ مثبت می‌دهند که نظم در انتشار را رعایت نموده باشند. از آنجا که به طور معمول سردبیران و دیگر دست‌اندرکاران مجلات علوم پزشکی ایران در کنار مسئولیت‌های متعدد دیگر، در امور مرتبط با مجلات نیز فعالیت می‌کنند و به صورت حرفه‌ای به این امر اشتغال ندارند، اغلب چرخه نشر مجلات، با تأخیر رو به رو می‌شود.

پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر توجه سردبیران و مدیران مسئول مجلات به انتشار به موقع مجلات بیشتر از قبل شده است به طوری که یافته‌های این پژوهش نشان داد تنها ۲۳ درصد از مجلاتی که در وب آو ساینس نمایه نشده بودند، تأخیر در انتشار داشتند، در حالی که در پژوهش رزم گیر و همکاران حدود ۶۶ درصد از مجلات مورد بررسی بین یک تا ۲۴ ماه تأخیر در انتشار داشتند [۱۲] و در پژوهش رضائیان و همکاران در بین ۲۱۲ مجله مورد بررسی ۷۰ عنوان مجله تأخیر در انتشار داشتند [۱۶].

با توجه به آنکه هدف اصلی انتشار مجلات علوم پزشکی، ارتقای سطح سلامت و توسعه خدمات بهداشتی و درمانی است، مهمترین عملکردی که می‌توان برای این مجلات در نظر گرفت، کنترل کیفیت اطلاعات منتشر شده به منظور اشاعه اطلاعات صحیح و معتبر است. معمول ترین روشی که مجلات برای تضمین کیفیت اتخاذ می‌نمایند، فرآیند داوری هم‌تایان است. در واقع این نوع داوری به عنوان شاخصی مهم مورد توجه نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی است. خوشبختانه مجلات علوم پزشکی ایران این معیار را به میزان رضایت بخشی رعایت نموده‌اند، به طوری که مطابق یافته‌های پژوهش حاضر ۹۳/۸ درصد از مجلاتی که در وب آو ساینس نمایه سازی نشده بودند، فرآیند داوری هم‌تایان را ذکر کرده بودند.

یکی از مهمترین عوامل توسعه علمی، همکاری بین مراکز علمی مختلف در سطح بین‌المللی است؛ اهمیت همکاری علمی بین پژوهشگران در سطح ملی و بین‌المللی مورد توجه حوزه‌های مختلف علوم است. افزایش میزان همکاری محققان در تحقیقات بین‌المللی حاکی از پویایی فردی و نگرش جمعی به حل مسائل علمی است. این مهم به دلیل استفاده از امکانات و فنون بیشتر، باعث استحکام بخشیدن به نتایج تحقیقات می‌شود و علاوه بر آن به دلیل افزایش نویسندگان مقالات و تأیید جمعی فرآیند داوری و نشر را آسانتر می‌نماید. متأسفانه میزان همکاری در بین نویسندگان مقالات مجلات علوم پزشکی ایران پایین است و این مجلات در جذب سایر محققان با ملیت‌های مختلف چندان موفق نیستند، به طوری که یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تنها ۴۴/۶ درصد از مجلاتی که در وب آو ساینس نمایه نشده بودند، معیار وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات را رعایت کرده بودند.

در پژوهش بهروزفر و داورپناه بیش از ۷۷ درصد نویسندگان مقالات علمی بین‌المللی ایران را محققان داخلی تشکیل داده‌اند [۱۷]. پژوهش مردانی و همکاران نشان داد که میزان تولیدات علمی حاصل از مشارکت بین‌المللی نویسندگان در حدود ۲۲ درصد است که بسیار پایین‌تر از میزان تولیدات مشارکت نویسندگان داخلی است [۱۸]. همچنین مطالعه عرفان‌منش و همکاران نشان داد که ۸۳/۴ درصد از تولیدات علمی حوزه روانشناسی و روانپزشکی از طریق مشارکت علمی نویسندگان داخلی و تنها ۱۶/۶ درصد از تولیدات علمی از طریق مشارکت علمی بین‌المللی تهیه شده‌اند [۱۹] که مؤید نتایج یافته‌های پژوهش حاضر است.

زبان انتشار مجله نیز همواره مورد توجه پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر دنیا است. با توجه به معیارهای انتخاب مجلات وب آو ساینس اگر مجله‌ای به زبانی غیر از انگلیسی منتشر شود، وجود چکیده مقالات آن به زبان انگلیسی برای نمایه‌سازی، ضروری است. خوشبختانه در پژوهش حاضر این معیار را مجلات به میزان ۱۰۰ درصد رعایت نموده‌اند. در حالی که سایر یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تمامی مجلاتی که در وب

پیشنهاد می‌شود مدیران، مسئولان و همچنین دبیرخانه کمیسیون نشریات علوم پزشکی ایران، در ارزیابی و سطح بندی هر ساله نشریات، به منظور بهبود وضعیت و ایجاد فضای رقابتی بین مجلات، علاوه بر شاخص‌های ارزیابی فعلی خود، شاخص‌هایی نظیر رعایت تنوع بین‌المللی هیئت تحریریه مجلات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله و ذکر عبارت تعارض یا عدم در منافع توسط نویسندگان را مد نظر قرار دهند.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل بخشی از پایان‌نامه با عنوان «بررسی وضعیت ساختاری مجلات مصوب وزارت بهداشت براساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی» در مقطع کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی در سال ۱۳۹۴ با کد ۹۳/۱۰۵/ت می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اجرا شده است.

آو ساینس نمایه سازی شده بودند به زبان انگلیسی چاپ می شوند، در مطالعه رضائیان و همکاران مشخص شد که در زمینه نمایه‌سازی مجلات اختلاف معناداری بین مجلات انگلیسی زبان و فارسی زبان وجود دارد [۱۶]. در مطالعه ابادری [۲۰] و امین پور [۲۱] یکی از بزرگترین موانع و چالش‌های عدم نمایه‌سازی مجلات، انتشار آنها به زبان فارسی ذکر شده است. همچنین در مطالعه آنها ذکر شده است که اغلب بانک‌های اطلاعاتی و سرویس‌های نمایه‌سازی معتبر دنیا، به مجلات انگلیسی زبان توجه ویژه دارند که با نتایج یافته‌های پژوهش حاضر هم‌سو و هم‌راستا است.

با نگاهی به یافته‌های پژوهش حاضر مشخص می‌شود که کمترین میزان معیار رعایت شده با توجه به معیارهای مورد انتظار نمایه‌نامه وب‌آو ساینس، مربوط به ذکر کد شناساگر اقلام ناشر و شناساگر اشیاء دیجیتال مجله است. با توجه به اینکه مرکزی در ایران برای اختصاص کد شناساگر اقلام ناشر وجود ندارد، استفاده از این کد اغلب برای ناشران ایرانی با محدودیت‌هایی همراه است و با توجه به اینکه با استفاده از کد شناساگر اشیاء دیجیتال، کاربر مستقیم به مدرک مورد نظر هدایت می‌شود، این کد اهمیت فراوانی در بازیابی اطلاعات دارد؛ بنابراین، لازم است سردبیران و ناشران مجلات به این مهم توجه ویژه داشته باشند. متأسفانه این دو معیار تاکنون در هیچ تحقیقی بررسی نشده است.

براساس یافته‌های این پژوهش، مجلات مورد بررسی از نظر رعایت اکثر شاخص‌های ساختاری در سطح رضایت‌بخشی قرار دارند، اما از نظر میزان رعایت بیانیه‌های بین‌المللی ویراستاری، تنوع بین‌المللی نویسندگان مقالات مجلات، انگلیسی زبان بودن و وجود کد شناساگر اقلام ناشر و شناساگر اشیاء دیجیتال در سطح مطلوبی قرار ندارد. بنابراین فقدان حضور مجلات در نمایه‌نامه بین‌المللی وب‌آو ساینس به علت رعایت ناقص معیارهای مورد نظر کمیته ارزیابی و انتخاب مجلات است. رعایت کامل این معیارها توسط مجلات می‌تواند موجب افزایش شانس نمایه شدن مجلات در وب‌آو ساینس گردد.

References

1. Alijani R, Karami N. [Examining the status and impact factor of Muslim scientific journals in ISI databases: A bibliographic study]. *Information Sciences & Technology* 2010; 25(4):597-615. [Persian]
2. Suh Ch, Jeong Oh S, Hong S. Korean Association of Medical Journals Editors at the forefront of Improving the Quality and Indexing Chances of its Member Journals. *J Korean Med Sci* 2013; 28:648-650.
3. Mousavizadeh Z. [Evaluation of scientific journals and their reflection in international indexing databases since the Islamic to the present: Solutions to optimize]. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2001; 12(1): 8-25. [Persian]
4. Iranian Society of Medical Editors. [Cited 2015 5 April]. Available from: URL: www.lmj.es.ir/files/data/ketabch-nashriat-2DAY.pdf
5. Noruzi A, Abdekhoda H. [how to get Iranian journals better indexed by foreign databases?]. *Health Information Management* 2011;8(4):554-565. [Persian]
6. Jalalzadeh S. [Journal selection criteria indexing benefits in Embase and Scopus]. *Depiction of Health* 2013;4(3): 50-57. [Persian]
7. Mohammad Esmail S, Riahi A, Sohbatih A. [Qualitative and quantitative evaluation of Iranian journals in Scopus database during 2000-2012]. *Caspian Journal of Scientometrics* 2014;1(1):33-39. [Persian]
8. About Web of Science. [Cited 2015 11 Aug]. Available from: URL: <http://wokinfo.com/about/>
9. Garfield E. How ISI selects Journals for coverage: Quantitative and Qualitative considerations. *Current Comments* 1990;13(22):185-193
10. Testa J. The Thomson Scientific Journal Selection Process. *International Microbiology* 2006; 9:135-138.
11. Farokhnia M. Review Articles of the Iranian English-language journals indexed in multiple databases selected between the years 2001-2004 [MSc Thesis]. Tehran: Management and Medical Information Science School, Iran University of Medical Science; 2006. [Persian]
12. Razmgir M. Survey of Structural Status print journals of Medicine English-speaking countries in terms of selection criteria for indexed in ISI databases. [MSc Thesis]. Tehran: Management and Medical Information Science School, Iran University of Medical Science; 2008. [Persian]
13. Giri R, Chand P, Sen B K. Indian S&T journals in international indexing and abstracting databases: A study. *Annals of Library and Information Studies* 2012;59:247-279
14. Collazo-Reyes F. Growth of the number of indexed journals of Latin America and the Caribbean: the effect on the impact of each country. *Scientometrics* 2014;98(1):197-209
15. Gureyev VN, Mazov N A, Karpenko LI. Russian Bioscience Publications and Journals in International Bibliometric Databases. *Serial Review* 2015;41(2):77-84

16. Rezaeian M, Hadavi M, Bakhtar M, Davvodi salestani A, Karemian M. [Evaluation of quality of English and Persian journals approved by commission for accreditation and improvement of Iranian medical journals [CAIMJ] in 2011: Successes and challenges]. Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences 2014;13)2(: 163-174.[Persian]
17. Davarpanah MR, Behrouzfar H. International Visibility of Iranian ISI journals: A Citation Study. Aslib Proceedings 2009;61)4(:407-419
18. Mardani AH, Najafi A, Sharif moghadam H. [Collaboration coefficient of researchers of Tehran University of medical sciences in international publications]. Health Management 2012;16)51(:19-29.[Persian]
19. Eefanmanesh M, Rohani V.A, Basirian Jahromi R, Gholamhosseinzadeh Z. [Investigating scientific collaboration of Iranian psychology and psychiatry research]. Iranian Journal of Information Processing & Management 2013;29)1(:137-163.[Persian]
20. Abazari Z, Riahi A, Sohbatihah F, Siamian H, Yamin Firoz M. [A Comparative study of Medical Journals and Articles Growth in Eastern Mediterranean Regional Office Member Countries]. Payavard Salamat 2015;9)3(:235-248.[Persian]
21. Aminpour F. [The Contribution of Academic Journals to the university scientific productivity]. Journal of Isfahan Medical Schools 2011;29)134(:367-375.[Persian].

The Compliance Level of Structural Requirements of Iranian Medical Journals with Structural Criteria of Web of Science

Shahbodaghi A¹/ Farhadi A²/ Shekofteh M³/ Karami M⁴

Abstract

Introduction: In recent years, the number of Iranian medical journals has been growing rapidly. These journals must observe the required criteria in order to be indexed in international indices. The aim of this study was to determine the compliance level of Iranian medical journals with indexing criteria of Web of Science (WOS).

Methods: The bibliometric approach was used to conduct this descriptive-applied study. The study population included all 307 scientific journals approved by the Ministry of Health, but not indexed in WOS. The data collection tool was the inventory control extracted from WOS database. The collected data were analyzed by SPSS₂₀ using descriptive statistics.

Results: The lowest total score gained, by the journals surveyed, was 6 and the highest was 15. The most frequent journal (20/2 percent) gained 10. The average score in the journals surveyed was calculated 11/5 in terms of observing WOS criteria and the overall structural compliance of Iranian medical journals with structural indices of WOS was calculated 71/9 percent.

Conclusion: In terms of observing the structural indicators of WOS, Iranian medical journals are in a satisfactory level; however, in terms of following standards of the international editorial statements, observing the international diversity of authors, mentioning the identifier code of digital resources and publishers, they are not desirable. Observing these criteria by journals may increase the chance of being indexed in WOS.

Keywords: Periodicals, Abstracting and Indexing, WOS

• Received: 19/Nov/2016 • Modified: 18/Feb/2017 • Accepted: 13/May/2017

-
1. Instructor of Department of Medical Librarianship and Information Sciences, School of Allied Medicine, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
 2. M.Sc. of Medical Librarianship and Information Sciences, Vice Chancellor for Research and Technology, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran; Corresponding Author (Farhadi.arezoo@yahoo.com)
 3. Assistant Professor of Department of Medical Librarianship and Information Sciences, School of Allied Medicine, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran
 4. Assistant Professor of Biostatistics and Epidemiology Department, School of Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran